

بررسی اندیشه های ایرانی بر روی مسکوکات پارت نخست (۲۴۷-۱۶۸ ق.م)

بیتا سودایی^۱

۱- استادیار گروه باستان شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ورامین- پیشوا

Email: bitasodaei@yahoo.com

تاریخ دریافت ۹۱/۸/۸ تاریخ پذیرش ۹۱/۱۰/۲۵

چکیده

اشکانیان حدود هفتاد سال بعد از مرگ اسکندر در عرصه تاریخ ایران نمایان شدند و توانستند اساس و بنیان حکومتی را بنا کنند که به مدت پنج قرن دوام یافت (۲۴۷ ق.م- ۲۲۶ م). یونانی ها بعد از مرگ اسکندر در ایران باقی ماندند و حکومت های محلی را تشکیل دادند بدین ترتیب مروج هنر یونانی در این ناحیه به شمار می آمدند. از سوی دیگر این حکمرانان که مدتهای طولانی با ایرانیان آمیزش داشته اند، حکومتی ترکیبی نیمه یونانی و نیمه ایرانی را بنا نهادند اما بتدریج در هنر و فرهنگ اشکانیان عناصر ایرانی مشاهده می شود و بدینگونه توانستند رفته رفته هویت خود را باز یابند.

در این مقاله سعی شده با بررسی مسکوکات اولیه شاهان اشکانی (۲۴۷-۱۶۸ ق م) و مقایسه آنها با مسکوکات شاهان سلوکی و باختری، بتوان گسترش عناصر ملی را در مسکوکات نشان داد.

واژگان کلیدی: اشکانیان، شاهان اولیه، مسکوکات، سلوکی، باختری.

مقدمه

اگر چه تاثیر تمدن و فرهنگ یونانی دامنه و تنوع گسترده ای داشت اما مدت آن کوتاه بود. در اینجا بحث اصلی در مورد نفوذ فرهنگ ایرانی در دوره پارت نخست طی دوره ۲۴۷ تا ۱۶۸ ق.م است. با بررسی تصاویر پشت و روی مسکوکات در این دوره شاهد گسترش عناصر ایرانی هستیم.

موقعیت جغرافیایی مناطق مورد مطالعه (پارت و باختر)

محدوده دقیق پارت هنوز مشخص نیست. پیرنیا در کتاب ایران باستان آورده است از جنوب دریای خزر صفحه باریکی به طرف مشرق ادامه دارد که از طرف شمال و جنوب بین کویر و بیابان های غیر قابل کشت و بی آب یا کم آب واقع شده است. در سمت جنوب شرقی دریای کاسپین منطقه سرسبز با خاک حاصلخیزی وجود دارد که منطقه هیرکانیه و پارت در این قسمت واقع شده اند (پیرنیا، ۱۳۶۲، ص ۲۱۸۴). از سوی دیگر قلمرو سیاسی باختریان نواحی بلخ و سغد، که از غرب به مرو، از شمال به رودخانه سیحون، در شرق به رشته کوههای پامیر و در جنوب به هندوکش محدود می گردید. بلخ مرکز شهری بخش شرقی حکومت باختریان بود. مرکنده (سمرقند) که بر روی رودخانه زرفشان قرار داشته و شهر سغد از شهرهای مهم یونانیان باختر بودند. یونانیان باختر همچنین قلعه سایوپولیس^{۱۰} بر روی رودخانه سیحون را به عنوان یک قلعه دفاعی برای محافظت در برابر حمله سکاها بنا کرده بودند (Narian, 1980: 16).

امروزه یکی از قسمت‌های مهم باستان شناسی دوران تاریخی، سکه شناسی است. مسکوکات دارای اطلاعات خام ارزشمندی هستند که از نظر باستان شناسی حائز اهمیت فوق العاده ای است. مسکوکات منبع اطلاعات صحیح و دقیقی از گذشته هستند که با آمیخته شدن و ارزیابی با منابع کتبی می تواند در شناسایی حوادث سیاسی، تاریخی، گرایش ملی و مذهبی دوره مورد مطالعه بسیار راهگشا باشند. دوره اشکانی را می توان بر اساس مطالعات تاریخی و مسکوکات به ۳ دوره کوتاهتر تقسیم نمود:

۱- پارت نخست^۱ (۲۴۷-۵۰ ق.م)

۲- پارت میانه^۲ (۵۰ ق.م - ۱۰۵ م)

۳- پارت متاخر^۳ (۱۰۵ - ۲۲۴ م)

از سوی دیگر بر اساس مطالعات تاریخی و مسکوکات پارت نخست خود به سه زیر دوره^۴ تقسیم می شود.

الف) سلطنت ارشک یکم^۵ تا آغاز سلطنت مهرداد یکم^۶ (۱۶۸-۲۴۷ ق.م)

ب) سلطنت مهرداد یکم تا پایان سلطنت آرتابانوس یکم^۷ (۱۶۸ - ۱۲۲ ق.م)

ج) سلطنت مهرداد دوم^۸ تا پایان سلطنت ارد دوم^۹ (۱۲۲ - ۵۰ ق.م)

1- The Early Parthian

2- Middle Parthian

3- The late Parthian

4 - Sub period

5- Arsaces I

6 Mithradates I

7 - Artabanos I

8 - I Mithradates I

9 - Orod II

^{۱۰} Cyopolis

تاریخ سیاسی

در طول سلطنت سلوکوس اول^{۱۱} (۳۱۲-۲۸۱ ق. م) و آنتیوخوس اول^{۱۲} (۲۸۱-۲۶۱ ق. م) احتمالاً قبایل پارتی از آسیای مرکزی به منطقه پارت مهاجرت کردند و به نظر می رسد زبان آن ناحیه را پذیرفتند و در میان مردم آن منطقه جذب شدند. طبق روایات، اولین حاکم پارت و بنیانگذار این سلسله ارشک^{۱۳} نام دارد. به همین دلیل این دوره را به نام اشکانی^{۱۴} می شناسند. در زمان آنتیوخوس دوم ضعف و ناتوانی دولت سلوکی به مرحله ای رسید که دو سرزمین مهم و استراتژیک یعنی باخترا^{۱۵} و پارت^{۱۶} از فرصت استفاده کردند و قیام نمودند، ولی او در سال ۲۴۶ ق. م کشته شد و سلوکوس دوم^{۱۷} بر تخت نشست. ارشک یکم از درگیری سلوکوس دوم و مصر استفاده کرد و به پارتیا حمله کرد و آندراگوراس^{۱۸}، حاکم پارت را به قتل رسانید و در این منطقه به فرمانروایی پرداخت (Assar, 2005:24-25). او سپس هیرکانیا را ضمیمه پارت کرد. او توانست ارتش سلوکوس دوم را شکست دهد و شورش پارتیا را از بین ببرد. بدین گونه توانست حکومت موفقی را در پیش رو داشته باشد. اشکانیان در پارت لباس شبانی خود را تبدیل به لباس مادی کردند اما سلاح ملی خود- تیرو کمان- را تغییر ندادند (گوتشمید، ۱۳۷۹، ص ۵۵).

ارشک اول در میان سالی (۲۴۷-۲۱۱ ق. م) مرد و پسرش ارشک دوم جانشین او شد (۲۱۱-۱۹۱ ق. م). در این زمان ارشک دوم با نمایندگان آنتیوخوس سوم^{۱۹} مواجه می شود و با آنها هم پیمان می گردد. بعد از ارشک دوم، فریپاتیوس^{۲۰} به حکومت می رسد که از شاخه کناری به سلطنت پارت می رسد. ولی همچنان از نام ارشک استفاده می کند. متأسفانه مدارک زیاد و همزمانی وجود ندارد که این تغییر را توضیح دهد. احتمالاً ارشک II ورثه بالغی نداشته که جانشین او شود. یا ممکن است پسرش را در جنگ با آنتیوخوس سوم یا مرگ بی هنگام از دست داده باشد. بنا به سنت زردتشی ها حکومت به نزدیکترین فرد سپرده می شود و در اینجا فریپاتیوس نزدیکترین شخص به خاندان ارشک بود. (Assar, 2004:81-82).

فریپاتیوس پانزده سال حکومت کرد (۱۸۵-۱۷۰ ق. م)، و تخت سلطنت را برای پسرش فرهاد یکم^{۲۱} به ارث گذاشت (۱۶۸-۱۶۵ ق. م). او در جنگ با مردین ها توانست پیروز گردد ولی بعد از مدت کوتاهی مرد (Assar, 2005:1-2).

از سوی دیگر بعد از مرگ اسکندر منطقه افغانستان به چهار بخش تقسیم شد که عبارتند

- ۱- ولایت باخترا یا سغدیان^{۲۲}
- ۲- ولایت خوارزمیان^{۲۳}
- ۳- ولایت هرات و سیستان^{۲۴}
- ۴- ولایت قندهار و بلوچستان^{۲۵}

19- Antiochus III

20- Phirapatius

21- Phraates I

22- Bactria- Soghdian

23- Khwarazmier

24- Harat

11 - Seleukos I

12 - Antiochus II

13 - Arsaces

14- Arsacid

15 - Bactria

16- Parth

17 - Seleucus II

18 - Andragoras

مسکوکات سلوکی بر اساس سکه های اسکندر مقدونی بود. عیار سکه های سلوکی با عیار سکه های آتنی یکسان است. نقره خارجی به صورت شمش در گردش بود و واحد اصلی سکه سیمین چهاردرهمی است. وزن آن ۱۷ گرم است. سکه های برنزی دارای وزن و اندازه متفاوتی بودند و آنها را کالکوی^{۲۹} می نامند. تصاویر پشت مسکوکات نقره ای عبارتند از لنگر^{۳۰}، کمان^{۳۱}، تیردان^{۳۲}، فیل در حال حرکت^{۳۳}، سر زئوس^{۳۴} و آتنا سوار بر فیل^{۳۵}، تصویر رایج، پشت مسکوکات نیمرخ چپ آپولو^{۳۶} را نشان می دهد که بر قبه نشسته و کمانی در دست دارد. علاوه بر این در پشت این سکه ها حروف واضح استانداردی نقش بسته است. تصویر ثابت روی مسکوکات سلوکی، تصویر نیمرخ سر پادشاه به سمت راست است. اما باید توجه داشت بر روی مسکوکات آنتیوخوس دوم و سلوکوس دوم نیمرخ شاه به سمت راست دیده می شود (تصویر ۱و۲). در پشت سکه ها تصویر آپولو در حالت ایستاده و یا نشسته نشان داده می شود. در دست راست آپولو تیری و در دست چپش کمانی دیده می شود، در زیر کمان و در زیر قبه علائم ضربخانه و مونوگرام ها ضرب شده است (Sellwood, 1980: 10-12).

سکه های نقره اشکانی درهم نامیده می شود که شامل چهار درهمی و یک درهمی است. چهار

تا سال ۲۵۰ ق.م که دیودوتوس^{۲۶} بر علیه سلوکیان سر به شورش برداشت، هر چهار بخش توسط والیان یونانی اداره می شد (میرعابدینی، ۱۳۷۱، ص ۶۵). بنیانگذار پادشاهی باختریان دیودوتوس است. در این زمان سلوکوس دوم وقتی متوجه شورش های مشرق زمین شد با دیودوتوس بر علیه پارتها متحد شد، ولی در این زمان دیودوتوس مرد و پسرش دیودوتوس دوم^{۲۷} جانشین او شد. در زمان او بین پارتها و باختریان معاهده صلحی بسته شد و آنها در مقابل سلوکوس دوم قرار گرفتند. به روایت ژوستین^{۲۸}، بعد از دیودوتوس پسرش که همانم او بود به حکومت رسید (Justin, XLI: 272). سکه های دیودوتوس با تصویر جدیدی از او بر روی سکه دیده می شود ولی همچنان نام آنتیوخوس دوم بر آنها منقوش است و در پشت سکه تصویر زئوس در حال انداختن آذرخش دیده می شود. در سکه های بعدی نام دیودوتوس با لقب شاهی بر روی سکه ها مشاهده می گردد. اما مراجع سکه شناسی درباره اینکه تصاویری که بر سکه ها نقش گردیده متعلق به کدام پادشاه است، اختلاف نظر دارند (بیوار، ۱۳۸۰، ص ۲۸۳).

بحث

در تمام دوران اشکانی مسکوکات بدست آمده تنها مدارک و اسناد مهمی به شمار می آیند که می توانیم سیر و تحول آنها را دنبال کنیم. نخستین سکه های اشکانی سبک و سیاق سلوکی دارد. الگوی ساختاری

29- Chakoi

30 - Anchor

31 - Bow

32- Quive

33 - Elephant walking

34- heard Zeus

35 - Atena elephant car

36 - Apollo

25- GHandehar

26- Dodotus I

27 - diodotus II

28 - Justin

معنی و مفهوم اغلب آنها روشن و آشکار نیست. گروهی از این علائم و نشانه ها متعلق به شهرهایی است که سکه های اشکانی در آنها ضرب شده اند. تا قبل از مهرداد اول بر روی مسکوکات اشکانی علامت ضرابخانه دیده نشده است و نخستین سکه ای که به طور یقین دارای علامت ضرابخانه است، به دوران مهرداد اول برمی گردد، همچنین تا قبل از این دوره مسکوکات چهاردرهمی بدست نیامده است (سرفراز، ۱۳۸۳، صص، ۴۴-۴۵).

از سوی دیگر سکه های باختری کاملاً یونانی است. بعضی از تصاویر شاهان باختری بر روی سکه ها بزرگتر و شاهکار هنر یونانی است. بنیانگذار پادشاهی باختری دیودوتوس است. تصویر او بر روی سکه هایی که هنوز نام آنتیوخوس دوم بر آن است دیده می شود. این تصویر با تصویر زئوس که در حال انداختن آذرخش است همراه می باشد. بر روی سکه های بعدی نام دیودوتوس با لقب شاهی سوتر^{۴۰} ظاهر می شود (تصویر ۶). روایت ژوستین^{۴۱}، بعد از دیودوتوس پسرش که همانام او بود به حکومت رسید (Narain, 1980: 170). اما مراجع سکه شناسی درباره اینکه تصاویری که بر سکه ها نقش گردیده متعلق به کدام پادشاه است اختلاف نظر دارند (تصویر ۷).

لازم به ذکر است سکه ها فاقد تاریخ هستند و بر اساس گونه شناسی و وزن تقسیم بندی می شوند. در این زمان سکه هایی با جنس طلا، نقره، و برنز دیده می شود که چهاردرهمی می باشند. در زمان پادشاهی

درهمی ها در حدود ۱۶ تا ۱۷ گرم وزن دارند و یک درهمی ها وزنشان در حدود ۴ گرم یا کمتر است. سکه های برنزی را کالکوی می نامند که در اندازه ها و اوزان مختلف از ۰٫۷ گرم تا ۳ گرم ضرب شده اند. همچنین پارتنی ها سکه های دو کالکوی^{۳۷} با وزن ۵ تا ۶ گرم، چهار کالکوی^{۳۸} حدود ۱۰ تا ۱۲ گرم و هشت کالکوی^{۳۹} با وزن ۲۰ تا ۲۲ گرم ضرب می کردند. ساختار آنها کاملاً ایرانی است، روی سکه اندکی قوس و در پشت با نمود بیشتری گود است، و سعی می کردند محورهای دو قالب پشت و رو را به تقلید از ضرابخانه های باختر موازی نگهدارند (بیوار، ۱۳۸۰، صص ۲۸۲-۳) روی مسکوکات پارتنی تصویر فرمانروا به صورت نیمرخ دیده می شود که اغلب به سمت چپ و به ندرت به سمت راست و گاهی مواقع به صورت تمام رخ نشان داده شده است. تغییرات چهره، آرایش ریش و موی شاهانی که برای مدت طولانی حکومت کرده اند در تصاویر آنها به روشنی مشهود است. با بررسی مسکوکات اشکانی شاهد تفاوت هایی در پشت سکه ها هستیم. بدین گونه که به جای آپولون سلوکی که بر قبه نشسته و تیری در دست دارد، نقش جنگاوری دیده می شود که کمانی در دست گرفته است. نماهای کلی سکه ها خشن تر، قسمت های برجسته روشن تر، دقت حروف یونانی روی سکه ها کمتر است. سکه ها معمولاً در اندازه های کوچک می باشند و اغلب دارای ارزش بالا و گاه بی نظیری هستند. اغلب سکه های اشکانی دارای علائمی هستند که

37- Diochalkoi

38 Tetrachalkoi-

39- Octachalkoi

40- Soter

41- Justin

و کمانی به دست گرفته است. دارای نوشته ای به خط یونانی می باشد به این مضمون "ارشک"، "سردار برگزیده"، که استفاده از چنین عنوانی در این دوره بی سابقه بوده است. همچنین کمان در دست آپولو با کمان در دست جنگاور پشت مسکوکات پارتی متفاوت است.

فاتحان پارت، قومی سوار کار و جنگجو بودند و تیر و کمان سلاح ملی آنها به شمار می رفت و از آنجایی که آپولو در اساطیر یونانی نماد کمانداری است می توانند از آن تاثیر گرفته باشد، ولی آن را به شکل و شمایل ایرانی نشان داده اند.

با توجه به وجه تشابه و اختلافات مسکوکات پارت نخست (۲۴۷-۱۶۸ ق. م) با مسکوکات باختری و سلوکی می توان اینگونه مطرح کرد با توجه به این موضوع که الگوی ساختاری مسکوکات در ظاهر همان الگوی هلنی است. ولی در محتوا و معنا دارای تفاوت می باشند. و بدین ترتیب ایرانیان که مغلوب نیروهای نظامی بیگانه شده بودند بتدریج برای زنده نگهداشتن ماهیت قومی و فرهنگی خود سر برآوردند و با حفظ الگوهای هلنی، می توان شاهد ایرانیزه شدن، تصاویر بود و رد پای فرهنگ ایرانی را در مسکوکات دید. در ابتدا تغییرات در پشت مسکوکات دیده می شود. در این دوره تصویر شاه با لباس رزم نشان می دهند که نماد جنگجویی و دلاوری آنها است. تا زمان اواخر سلطنت مهرداد یکم شاهد تغییرات در روی مسکوکات هستیم. تصویر شاه را با ریش و سیل نمایش می دهند که کاملاً چهره شاه ایرانی است. حال این تحول نمی تواند ناگهانی باشد. بلکه از قبل زمینه های این تحول

اتیدوموس یکم^{۴۲} بر روی سکه تصویر نیمرخ شاه به سمت راست را داریم. در پشت سکه تصویر نشسته الهه گرز به دست دیده می شود و نام اتیدوم همراه با لقب شاهی او خدا^{۴۳} به یونانی نوشته شده است (تصویر ۸) (Mitchiner, 1978: 15-43).

نتیجه

همانطوری که مشاهده کردیم طرح و ساختمان مسکوکات پارتی کمابیش از مسکوکات هلنی پیروی می کنند. ولی با توجه به جزئیات می توان به تفاوتی بین آنها پی برد. با مقایسه روی مسکوکات سلوکی، باختری و پارتی، مسکوکات سلوکی و باختری نیمرخ شاه به سمت راست است و موها را با سربندی بسته اند. در حالی که روی مسکوکات پارتی تصویر نیمرخ شاه به سمت چپ را نشان می دهد که باشلقی بر سر دارند، که از سنخ کلاه صحرا گردان بوده است. همچنین در دوره هخامنشی، سرپوش شهربانان بوده است. این سنت تا اواخر مهرداد اول بر روی مسکوکات دیده می شود.

با مقایسه پشت مسکوکات سلوکی، باختری و پارتی، مسکوکات سلوکی و باختری تصویر آپولو به صورت برهنه در حالت نشسته و یا ایستاده نشان داده می شود. در حالی که در یک دست کمان و در دست دیگر تیری دارد. نام پادشاه را همراه با القاب سلطنتی آنها به خط یونانی نوشته اند.

پشت مسکوکات پارتی، تیراندازی در جامه صحرا نشینان نقش گردیده که بر روی چهارپایه ای نشسته

⁴² - Euthydemus

⁴³ - God

- Assar, G.R.F, 2000, "Recent Studies in Parthian History: Part I, *The Celator*, vol. 14, NO. 12, pp. 6-22.
- Assar, G.R.F., 2005, "Genealogy and Coinage of the Early Parthian Rulers II", *Parthica*, PISA.ROMA, PP.24-25.
- Assar, G.R.F., 2004, "Genealogy and Coinage of the Early Parthian Rulers I", *Parthica*, PISA.ROMA, pp 81-82.
- Assar, G.R.F., 2005, "Genealogy and Coinage of the Early Parthian Rulers II", *Parthica*, PISA.ROMA, pp 1-2.
- Dani.A.D., 1993, *Bactrian and Indus Greeks a Romantic story from their Coinage (Lahore)*.
- Justin's History of the World extracted from Trogus Pompeius, in *Justin, Cornelius Nepos and Eutropius*, John Selby Watson, tr. (London: George Bell and Sons, 1876).
- Mitchiner, M., 1978, *Oriental coins and their values the ancient & Classical world*, London.
- 15-Narian.A.K., 1980, *The Indo Greeks*, Delhi, 1st printing in India.
- Sellwood, D., 1980, *An introduction to the coinge of Parthia*, London.

فراهم شده است. بدین گونه که ابتدا تصویر پشت سکه را با حفظ بعضی از الگوهای هلنی به فرهنگ ایرانی نزدیک می کنند.

منابع و مآخذ

- بیوار، د. ه.، ۱۳۸۰، «تاریخ سیاسی ایران در دوره اشکانیان»، تاریخ ایران از سلوکیان تا فروپاشی دولت ساسانی، گردآورنده احسان یار شاطر، ترجمه حسن انوشه، جلد ۳، قسمت اول، تهران، انتشارات امیر کبیر.
- پیرنیا، حسن، تاریخ ایران از زمان بسیار قدیم تا انقراض دولت ساسانی، تهران دنیای کتاب ۱۳۶۲
- سرفراز، علی اکبر، آوزمانی، فریدون، ۱۳۸۳، سکه های ایران از آغاز تا دوران زندیه، تهران، انتشارات سمت.
- سلوود، دیوید، ۱۳۸۰، «سکه های پارتی»، تاریخ ایران از سلوکیان تا فروپاشی دولت ساسانی، گردآورنده احسان یار شاطر، ترجمه حسن انوشه، جلد ۳، قسمت اول، تهران، انتشارات امیر کبیر.
- کالج، مالکوم، ۱۳۸۰، اشکانیان، ترجمه مسعود رجب نیا، چاپ اول، تهران، انتشارات هیرمند.
- گوتشمید، آلفرد فن، ۱۳۷۹، تاریخ ایران و ممالک همجوار آن از زمان اسکندر تا انقراض اشکانیان، ترجمه کیکاووس جهانگیری، چاپ سوم، تهران، انتشارات ققنوس.
- میر عابدینی، سید ابوطالب / بلخ در تاریخ و ادب پارسی، نشر صدوق، تهران، ۱۳۷۱

جدول ۱- مقایسه مسکوکات سلوکی، باختری و پارتی

پشت سکه پارتی	پشت سکه سلوکی	پشت سکه باختری	روی سکه پارتی	روی سکه باختری	روی سکه سلوکی
					
			ارشک یکم	دیودوتوس یکم	آنتیوخوس دوم
					
			ارشک دوم	دیودوتوس دوم	سلوکوس دوم
					
			ارشک دوم		آنتیوخوس سوم

					
			اوتیدوم یکم	مهرداد اول	سلوکوس چهارم
					
			اوتیدم یکم	مهرداد یکم	آنتیوخوس چهارم

جدول ۲- وجه تشابه و اختلاف روی مسکوکات

روى مسكوكات	سلوكى	پارت	باخترى
حالت سر	نیمرخ شاه به سمت راست	نیمرخ شاه به سمت چپ	نیمرخ شاه به سمت راست
ریش و سبیل	ندارند	ندارند	ندارند
سرپوش	موها آزاد و سربندی بر سر دارند که پشت سر گره می خورد.	کلاهی بر سر دارند. موهای آنان کاملاً پوشیده است.	موها آزاد و سربندی بر سر دارند که پشت سر گره می خورد.

جدول ۳- وجه تشابه و اختلاف پشت مسکوکات

پشت مسکوکات	سلوکی	پارت	باختری
خط	دارای نوشته یونانی هستند که القاب شاه نوشته شده است.	دارای نوشته یونانی هستند که نام ارشک در همه مشترک است. ولی الغاب متفاوت است.	دارای نوشته یونانی هستند و نام شاه بر روی آنها دیده می شود.
تصویر	آپولو در حالت ایستاده و یا نشسته بر یک قبه	تصویر تیر اندازی در جامه صحرا نشینان بر روی چهارپایه نشسته، کمانی در دست دارد	تصویر آپولو به صورت ایستاده در حال پرتاب تیر- نیزه
تیر و کمان	در یک دست تیر و در دست دیگر کمانی دیده می شود.	کمان دیده می شود.	تنها تیر دیده می شود
مونوگرام	در پشت مسکوکات علامت مونوگرام ها در زیر کمان یا زیر قبه دیده می شود.	-----	سکه های اولیه فاقد علامت مونوگرام هستند.

تصویر ۱: آنتی خوس دوم

تصویر ۲- سلوکوس دوم

تصویر ۳- آنتی خوس سوم

تصویر ۴- سلوکوس چهارم

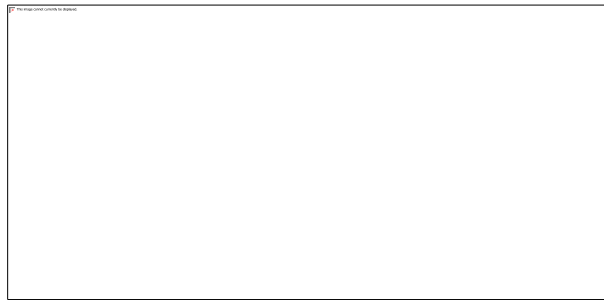
تصویر ۵- آنتی خوس چهارم

تصویر ۶- مسکوکات دیودوتوس یکم

تصویر ۷- دیودوتوس دوم

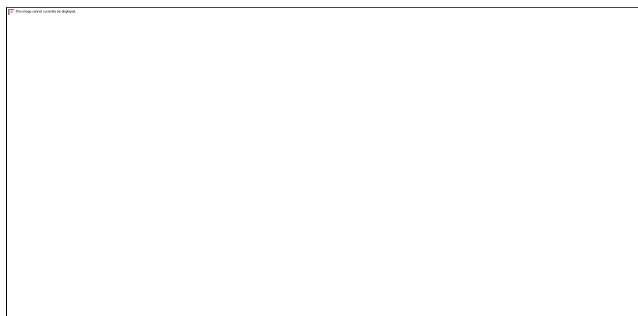
تصویر ۸- مسکوکات اوتیدوم یکم

تصویر ۹- مسکوکات ارشک یکم (S1.1)

تصویر ۱۰- ارشک یکم

تصویر ۱۱- مسکوکات ارشک دوم (S 5.1)

تصویر ۱۲ ارشک دوم (S 6.1)

تصویر ۱۳- ارشک دوم (S6.1)